

Nyt om gamle navne

Kirsten Ingemann

Pennsylvanien, Spejlsgårdene, Sibirien, Galgebakken.

Dette er enkelte af de navne, øjet fanger, når man kaster et blik på Midt fynskortet. Og navnene kan vel nok give stof til eftertanke og undren.

Hvorfra stammer de, hvordan er de opstået osv.?

Givetvis spørgsmål mange har stillet sig uden at få rede på historien bag. Nogen har endog i deres nysgerrighed efter opklaringen på et enkelt navn henvendt sig til Københavns Universitet, Inst. f. Navneforskning, som indtil videre ikke har ligget inde med materiale om sådanne undersøgelser, og spørgsmålene har ofte fået lov til at stå hen.

Instituttet for Navneforskning har af samme grund og i samarbejde med P & T det sidste års tid ladet udføre en registrering og undersøgelse af disse spørgsmål, og arbejdet for Ringes vedkommende er nu ved at være tilvejebragt.

Tilendebragt vil være for stor en mundfuld i denne sammenhæng, da der i forbindelse med en sådan undersøgelse til stadighed vil dukke

nye spørgsmål op, og det ville kræve en nærmere og mere historisk dybdeboring.

Udførelsen af dette job har derfor bl.a. været »en begrænsningens kunst«, hvilket vil sige, at jeg har måttet nøjes med at koncentrere mig om hvorfor og hvornår.

Undersøgelsen er udført i samarbejde med postvæsenet i Ringe, uden hvis hjælp jeg ikke tror, den ville have kunnet udføres så systematisk og hurtigt, og de enkelte landpostbudes indgående kendskab til deres egn og lokalhistorie, har været til uvurderlig hjælp.

Og hvad er der da kommet ud af en sådan granskning?

Det ville føre for vidt her at komme ind på de enkelte navne i området, der strækker sig fra Arslev til Egeskov i nord-sydlig retning og fra Ferritslev til Hillerslev i øst-vestlig retning, men generelt kan siges, at naturen, skove, vandløb, bakker, dale, moser m.v. i meget stor udstrækning har været grundlaget for mange gårdnavnes opståen. Disse navne er igen for en stor dels vedkommende opstået i forbindelse med udflytningen fra byerne til nu-

værende placering fra begyndelsen til slutningen af 1800-tallet. Som eks. kan nævnes Højgård, Egemo-segård, Bakkely, Skovlyst m.v.

Personnavne har tit været brugt i forbindelse med »minde« f.eks. Rikkesminde og vidner i sådanne forbindelser om en person, der har haft et specielt tilhørsforhold til ejendommen. Ofte stedets grundlægger.

Andre tidligere ejerforhold kan læses ud af navnene f.eks. Munkebo-gård v. Kværndrup, hvis ejere kom fra Munkebo på Nordfyn. »Munkeboerne« hed de i lokalbefolkningen, og lidt efter lidt kom stedet til at hedde Munkebogården.

Det har således ofte været daglig brug og kendskab til stedets beboere, der langsomt har udviklet sig til et specielt stednavn.

Jeg kan også nævne »Kom-Igen-Huset« v. Snarup, der fik sit navn efter nu afdøde, meget hjælpsomme og gæstfrie mennesker. Stedet er i dag kendt som »kom-igen«.

Anden menneskelig adfærd har været bestemmende for navne, f.eks. Galgebakken, ligesom gammel overtro, sagn og overleveringer stadig præger flere stednavne.

Endelig skal nævnes en kategori af navne, som i dag fremstår som ret uforståelige, men som er resultatet af en sproglig udvikling, der har fundet sted gennem de sidste århundreder. Et eks. er Spejlsgården, som har udviklet sig fra »Spitalsgården« og som igen har haft noget med sygehusvæsenet for flere hundrede år siden at gøre.

Stednavnene fortæller mange historier om forgangne tider, og selvom en sådan undersøgelse aldrig vil blive helt afsluttet, idet nye spørgsmål altid vil dukke op, er det mit håb, at resultaterne fremover vil være til glæde for de midtfynske lokalarkiver og deres brugere. Det har i hvert fald været interessant at dykke ned i disse så almindeligt anvendte, men dog så ukendte midtfynske navne.